

UNIVERSITY OF TORONTO

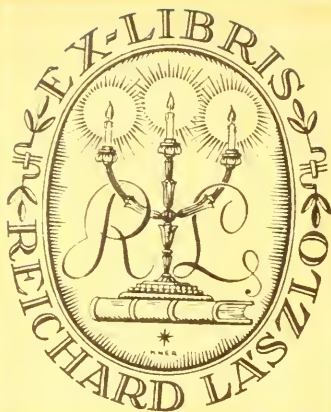
3 1761 01798201 8

Goethe, Johann Wolfgang von
A napló

PT
2030
H8T3

GENIUS KIADÁS

GOETHE

A NAPLÓ

fordította

BABITS MIHÁLY

PT

5020

10-3

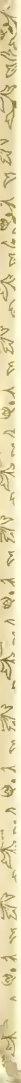
Ez a könyv a Génus Könyvkiadó R.-T. megbízásából, *Babits* Mihály fordításában, *Prihoda* István négy eredeti, kézisajtón készült körkézrajzával és egy záródísz metszetével, *Weiss* Antal címlapjával, *Végh* Gusztáv kötésterveivel, 1000 géppel számozott és merített papíron nyomott példányban készült. Ebből: 1—100-ig kézzel színezett egész pergament kötésben és színes litográfiákkal a fordító és illusztrátor kézjeggyel és külön tokban a kétszinnyomású körkézrajzokkal; 101—300-ig selyem kötésben, színes litográfiákkal; 301—1000-ig művészi papírkötésben és kétszínű litográfiákkal. A nyomdai és litografiai munkákat *Weiss L. és F.* nyomdája, a kötéseket *Gottermayer* Nándor műhelye készítették.

Ez a példány

a

533

számu

— — aliam tenui, sed iam quum
gaudia adirem,

Admonuit dominae deseruitque
Venus

Tib. I. 5.

Goethe a *Naplót* 61 éves korában írta, és fő stanzaiban Vulpius Krisztinát dicséri, ki felesége lett. Az egész költemény öregkorának legszebb és legjellemzőbb terméséből való: erotikus költemény a legmagasabb és legnemesebb módon. Szerelemben tisztultak e versek erkölcsössé, mint az arany a tűzben. Aki azt a nálunk-ugynevezett „erotikát“ keresi, azt a pizkos erotikát: annak époly kevésbé fognak tet-szeni, mint a prüdnek és álszentnek.

Goethe maga mélyen érezte költeményének merész-ségét a kicsinyes, modern „erkölccsel“ szemben.

— Ha szellem és magasabb nevelés közkinccsé vál-hatna — mondta Eckermannnak —, a költő szabadsága korlátatlan lenne: mindig névén nevezhetné a gyermeket s nem kellene félnie a teljes igazságtól. Ma azonban kényszerül meggondolni, hogy műve vegyes publikum kezeibe kerül, s oka van vigyázni, hogy a derék em-berek többségét nagyon is nagy szókimondása meg ne botránkoztassa. Aztán csodálatos dolog az az idő. Zsarnok az, megvannak a maga szeszélyei; ahhoz, amit valaki mond vagy tesz, minden század másféle arcot vág. Ami a régi görögöknél megengedett volt, azt nekünk ma „nem illik“ kimondani, s amin jól mulatott a Shakespeare erőtől duzzadó kortársa, azt a mai angol nem tudja elviselni . . .

És mikor Eckermann megjegyezte, hogy a forma is sokat tesz:

— Igaza van — szólt Goethe —, a különböző költői formákban titokzatos hatások rejlenek. Ha az én Római Elégiáimat Byron Don Juánjának tónusában és versformájában fordítanák: ugyancsak illetlen könyv lenne . . .

Goethe szavai kiadót és fordítót egyformán intenek; s ez első magyar kiadás e szavak szellemében készült. A fordítás teljesen formahű; — s a kiadó, bár a *Tagebuch* németül már a népszerű Goethe-könyvekben is hozzáférhető, a költő aggályait tisztelve, csak kevés, számozott példányt bocsát a magyar piacra: csupán az irodalom igazi barátai számára.

B. M.

A ddig halljuk, míg utoljára hisszük,
Hogy az embersziv mindörökre rejtvény,
S bárhogy csűrjük-csavarjuk, hányjuk-vessük,
Egyformán gyarló pogány és keresztény;
Jobb, ha kezet szoritunk s nem keressük
Szentek erényét, rideg tanra lesvén:
Ha győz is rajtunk olykor a kísértés,
Még az Erkölcse nem halálos sértés.

Világi üzlet egyszer hosszú utban
Távol marasztott kedvesem szemétül,
De akármennyit nyertem és tanultam,
Mindenrül ő jutott eszembe végül,
És tüzpontokkal gyulva drága multam,
Mint csillagoktul esti ég ha szépül,
Lőn nékem minden esemény, ha tollat
Ragadtam, ő rá egy szép uj hasonlat.

Sietnék vissza már. De jaj, törötten
Kocsim még egy éjjelre elmarasztal:
Már a vizionlátáson kéjelegtem,
S most türni kell, s alkudni a paraszttal!
Bognárral és kováccsal pörlekedtem:
Mind kalapál csak, szóval sem vigasztal,
Sőt, dühöm látva, még ő kezd morogni.
Mit volt mit tenni? Várni és dohogni.

Hát vártam, s az első kocsmába mentem,
Láttam, olyan, meg lehet benne szállni,
A lépcső tiszta és a szála rendben,
A szoba csöndes, lehet benne hálni.
Egy lányka jött, gyertyát hozott a szentem,
Rögtön kezdtem magamat jól találni.
Hiába, ha szabadján van az ember —
A szépség háló, s a szabadság tenger.

Majd nekiültem a levélírásnak
És elővettem, magamnak, a naplót
És kedvesemnek, fölírni, mint más nap,
Mit emlékembe az eltűnő nap rótt,
De lám, alig sikerült pár vonást csak
Idézni, nem mint máskor, minden aprót:
A lány visszajött, vacsorámat hozta,
S kirakta, szemnek csinosan elosztva.

Jött-ment; szóltam s ő válaszolt; ügyesség
Minden szavában, s bővöl egyre jobban.
Szemeim nem győzik, hogy lesve lessék
Fürge hajlását, s szívem vágyva dobban
S amíg a csirkét szeleteli — tessék!
Ágaskodik ám valami titokban!
Fölugrom, megfogom, földöntve székem;
Rebeg a drága: „Hagyjon békét nékem!

Fülel a nénim ottlenn mint a sárkány
És minden percet számon tart időmből.
Mig én fenn dolgozom, ő lenn vigyáz rám
S mindenért rögtön dul-ful és csörömpöl . . .
De ha nyitva hagyná az ajtaját tán . . .
Pár óra éjjel jutna . . . az örömből . . .“ —
Szólt, s tagjait karomból kiszakítva
Kiment, s szolgálni jött csak újra vissza,

De pillantani is! Ó mily ígéret
Volt minden pillantásából kacsintó!
Nem nyomta vissza, ha sóhajban éledt
S lett keble jobban dagadó még s ringó.
Fülét, arcát s nyakát, a hófehéret
Muló pir lepte, gyorsajtásu bimbó.
S mikor már nem volt nálam semmi dolga,
Ment s visszanézett, és ment, vonakodva.

Házát, utcát éjjél takart be mélyen.
Egy széles, szép ágy van számomra vetve;
Elférünk abban ketten is, remélem,
Sugja incselgő vágyam játszi kedve.
— Elfujjam-e a gyertyát, vagy had égjen? —
De hallom, jön már, halkan lépegetve.
Mohón szemlélem minden drága tagját —
Mellém hanyatlik — Átfonom alakját —

Kibomlik: „Pár szavam van, megbocsássa,
Hogy ne öleljen teljes ismeretlen.
A látszat ellenem szól. Lásza, lásza,
Eddig „büszkének“ mondtak; megvetettem
A férfit; de most szívem dobbanása
Oly hangos — és én olyan céda lettem!
Győztél — (bocsáss meg, hogy szóval zavarlak!)
Láttalak, vágylak, élvezni akarlak!

Tisza vagyok még; és máskép ha volna,
Megmondanám, mert bennem nincs hazugság.“
Igy édes keblét kebelemre nyomja,
Mintha csak ott tudná találni nyugtát
S én szemét-száját csókolgatva sorba,
Helyzetem mégis percről-percre furcsább:
Mert ami máskor gyakran oly keményen
Hordta fejét, most meglapul szerényen.

A lányka mintha nem is vágyna másra,
S egy édes szóval, egy csókkal betellnék,
Oly szügiesen nyujtja tapadásra,
Szüz ölelésre drága teste teljét.
Ártatlan csóktól gyullad arca lázra,
S elnyugszik, mint kit más sem érdekel még;
Nos, nyugszom én is, de még bizva *abban* . . .
Mi fejét máskor oly fenn hordta gyakran.

De sorsom aztán elgondolva jobban,
Főtt-forrt a lelkem dühhel, szenvedéllyel.
Magam átkoztam, magamon kacagtam
(De átok és düh semmi jót sem ér el).
Aludt éber-magánál bájosabban
A lány s a gyertya lankadt hosszú béllél.
Fiatal testet napi munka végén
Siet az álom leigázni békén.

Ágyamon aludt drága helyezetben,
Nyugodtan, mintha maga ágya volna;
S falhoz szorulva, kinna, tehetetlen
Az, kinek mindent megengedett volna —
Mint bénult vándor, kígyótól csipetten
A forrás mellett, melyhez üzné szomszárja —
Lágy álma pihegését hallva folyton,
Hogy ne szünjön, magamét visszafojtom.

E rényt csinálva végre a muszájból,
Szóltam magamhoz: „Ládd-e, most megérted,
Hogy igézéstől félve, babonából
A vőlegény keresztet egyre mért vet?
Inkább hullna fejedre fejszezápor,
Mint itt szégyenkezz! Ezt még meg nem érted!
Bezzeg nem így volt, mikor lánykád hajdan
Először láttad, báli fényben, zajban!

Akkor dagadt a szíved, és dagadtak
Érzékeid, dagadt a férfi benned!
Őt fürge táncba hevesen ragadtad
Sietve karra, majd kebelre vened,
Mintha magadtól féltenéd magadnak,
S százszorozódott minden erő benned,
Ész, szellem, élc, de legjobban vadulva
Az, ami oly szerényen meglapul ma.

Igy ébredt és nőtt hajlam és kívánság
És hamar lettünk vőlegény s menyasszony;
Ő májusi virág és vágyó lányság
S minden érzékünk ég, hogy kéjt szakasszon.
S mikor oltárhoz vezetém a lánykát,
A szent templomban, pap előtt, bevallom,
De sőt fájdalmas szobrod festett gipsze
Előtt, ó Krisztus, megmozdult . . . az *ipse*.

S ó ti nászágyunk függőnye! széles
Dunnák, s ti dágadó mély csipkepárnák!
Paplanok, kik hőn vetettétek kéjes
Csatáinkra selymetek zizge szárnyát!
Ó kis madárcák, kiknek szenvedélyes
Szerelmünk költé dalra röpke álmát!
Békétek látta harcainkat gyakran
(Ő oly hálás volt, s én fáradhatatlan!)

S lopva élveztük, mint tolvaj szerelmes,
A házastársak szent jogát gyakorta
Nádasban, vagy vetés között, a selymes
Füben vágyunkat szemérmetlen oltva.
A vágy zsarnok volt, a test engedelmes,
S az *ipsze* jól szolgált, a drága szolga!
De most hiába költöm a mihasznát
S a legszebb kéjtől fosztja meg a gazdát!“

De Ipsze ur szeszélyes. Hogy lehetne
Rendelkezni — vagy nem törődni — véle?
Egyszerre itt van, s csöndben fölmeredve
Teljes pompáig emeli szeszélye.
Most már a vándor, ha úgy tartja kedve,
Térhet enyhülni forrás hűs vizére —
Az alvó lányra szomjasan hajol rá —
De majd, mintha valami visszatolná —

Ki költé alvó erejét acéllá,
Ha nem a régi kedves drága képe,
Kit ifjusága bűvölt életcélá
S emléke most is lángot önt erébe?
Előbb bénulás lankasztá facérrá,
Most kétkedés lopózik erejébe:
Elfordul, óvatossan, óvatossan,
A bűvös körből kivonódva lassan,

S leül, naplóját írni: „Közelegtem
Haza és hozzád, s az utolsó órák
Eltérítettek . . . ó mily környezetben
Vont vissza vágyam s lőn megint mohó rád!
A régi titkos szó, hogy *a betegben*
Látszik meg az egészség, így való hát.
Sok jót találsz, ha forгатod e könyvet:
De nem irhatom be a legkülömbet.“

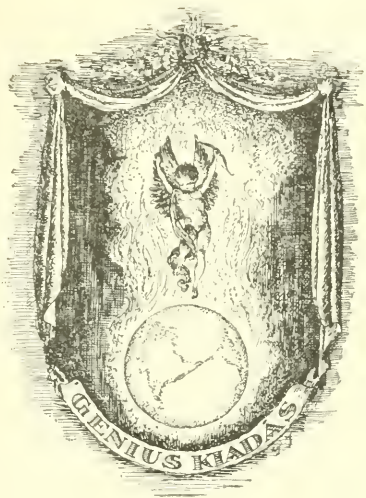

És már a kakas szól. A lány kisurran
Paplan alól, s füzőjét kezdi fűzni.
Szeme bámulva és hőkkenve pillan
S majd földre csügg; s amint távozva szűzi
Teste utolszor még élémbe villan,
Szép tagjait tekintetem megőrzi.
De kész a kocsim már, a kürtje harsan,
Régi szépemhez röpit vissza gyorsan.

S mivel minden költői alkotásnak
Szokott igénye a komoly tanulság,
Hódolok én is e kedvelt szokásnak,
Komoly versemnek ígyen adva kulcsát:
Ki vagyunk téve botlásnak, bukásnak
E föld utjain, melyek olyan furcsák:
A kötelesség ellenáll s hatalmas:
De csak szerelem lehet diadalmas!

TT
2030
H8T3

Goethe, Johann Wolfgang von
A napl6

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

